

Helsinki 21.7.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö

Valtiosihteeriöryhmä

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/16546/2022

Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa. Lausuntomme on toimitettu lausuntopalveluun, tässä sama teksti word-muodossa.

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen?

Teknologiateollisuuden yritykset tekevät puolet Suomen tavara- ja palveluviennistä. Venäjän viennin osuus Suomen koko viennistä oli v. 2021 reilut 5 %. Myös Teknologiateollisuuden yritysten viennistä noin 5 % suuntautui Venäjälle ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, mutta eräissä Itä-Suomen maakunnissa Venäjän viennin osuus oli jopa 20 % kaikesta viennistä ja Teknologiateollisuuden yritysten osuus tästä jopa 70 %.

Suomen maariski on kasvanut ja toimintaympäristö muuttunut epävarmaksi. Tämä tarkoittaa yritysten suunnittelemien investointien lykkäämistä tai perumista, mikä nousi esille Teknologiateollisuuden huhtikuun talouskyselyssä – neljännes yrityksistä on jo lykännyt tai perunut investointeja. Suomi tarvitsee välttämättä uusia investointeja, lisää osaavaa työvoimaa, kasvua ja uutta vientiä julkisen talouden tasapainottamiseksi. Valtion tulee kyetä houkuttelemaan lisää kotimaisten ja kansainvälisten yritysten investointeja Suomeen riittävän vaikuttavin toimenpitein.

Teknologiateollisuus teki keväällä Venäjä aftermath-selvityksen toimintaympäristön tulevista muutoksista. Keskeiset johtopäätökset:

- **Irtautuminen Venäjän fossiilisesta energiasta vauhdittaa vihreää siirtymää lähivuosina.** Niukkuus edistää resurssitehokkuuden parantamista ja kiertotaloutta. Vähähiiliratkaisujen ja uusiutuvan energian ratkaisujen kehittäminen vauhdittuu, mikä tukee Suomen teknologiavientiä. Yritykset maksavat vihreän siirtymän investoinnit, joten niitä ei saa tukahduttaa ylisääntelyllä.
- **Omavaraisuuden vahvistaminen ja resilienssin parantaminen** ovat keskeisiä strategisia tavoitteita Suomessa ja Euroopassa. Eurooppalaisten arvoketjujen vahvistamiseen suunnataan merkittävästi lisäresursseja. Suomella on paljon uutta tarjottavaa näihin arvoketjuihin.
- **Nato-jäsenyys parantaa Suomen asemaa** sekä turvallisuus- että kauppapoliittisesti ja avaa uusia markkinamahdollisuuksia Nato-maiden turvallisuus- ja puolustusmarkkinoille.
- **Epävarmuuden aika jatkuu pitkään** ja Venäjän markkinat pysyvät suljettuina. Globaalien jännitteiden kasvu sekä Kiinan talousvaikeudet lisäävät taantuman uhkaa.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Logistisesti Itä-Suomi muuttui sodan sytyttyä gatewaystä pussinperäksi. Teknologisen osaamisen ja tuotannon näkökulmasta ei kuitenkaan tapahtunut suurta muutosta, joten teollisuuden elinvoimaa rakennetaan jatkossakin samoista lähteistä kuin tähän asti. Teknologiayritysten näkökulmasta tärkeimmät kehityskohteet ovat osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen, tutkimus- ja tuotekehitysmahdollisuuksien vahvistaminen, materiaalien ja komponenttien saatavuuden ja kohtuullisen hinnan varmistaminen sekä toimiva ja tehokas logistiikkaketju. Itä-Suomen vahvoja ja kehittyviä aloja ovat esimerkiksi metsäteollisuuden koneet ja laitteet, vetytalouden tutkimus ja ratkaisut, kaivosteollisuuden kehittäminen ml. GTK:n Mintec-koetehdas sekä fotoniiikan kehittäminen.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

ICT-sektorilla tulee hyödyntää Lumi-supertietokoneen kansainvälistä näkyvyyttä ja vahvistaa sen ympärille rakentuvaa datakeskus- ja osaamiskosysteemiä. ICT-osaajia tulee kouluttaa merkittävästi nykyistä enemmän, järjestää suunnattu ulkomaisten osaajien vetovoimakampanja valittuihin maihin ja sujuvoittaa maahantulomenettelyt, sekä toteuttaa Kajaanin seudulla laaja kotouttamisohjelma ulkomaisille ICT-osaajille ja heidän perheilleen. Ulkomaisten osaajien saatavuusharkinta tulee poistaa kaikilla toimialoilla. Suomessa tarvitaan kymmeniä tuhansia uusia tietotekniikkaosaajia, ja Lumi-ekosysteemin ympärille on mahdollista rakentaa merkittävän kokoinen osaajaohjelma.

Kaivossektorilla Itä-Suomi on mineraalipotentialiltaan rikasta seutua. Kestävän kaivosteollisuuden toimintaedellytyksiä tulee parantaa edellyttämällä viranomaisilta yhteistyötä kaavoitus- ja lupa-asioiden käsittelyssä ja asiakkaiden neuvonnassa ja pitämällä kaivosten verotus kohtuullisena. GTK:n Mintec-koelaitoksen toimintaedellytykset tulee turvata.

TKI-investoinnit uuden teknologian kehittämiseksi ovat tärkeitä koko Suomessa. Itä-Suomen osalta vahvistettavia osaamisalueita ovat kiertotaloutta ja resurssitehokkuutta tukevat TKI-investoinnit kone- ja metallituoteollisuuteen esimerkiksi kaivos- ja metsäklustereissa, TKI-investoinnit vetyklusteriin sekä fotoniikkaklusterin vahvistaminen.

Logistiikan parantamisessa kannattaa tähdätä tulevaisuuteen rakentamalla infrastruktuuria uusiutuville polttoaineille. Kehitetään valtatielle 5 vihreä maantielogistiikkakäytävä siten, että aloitetaan rakentamalla biokaasun jakeluinfra: kaasuasemia ja lähituotantoa tasaisesti vitostien varrelle ja kaasurekat kuljettamaan tavaraa. Infra rakennetaan siten, että se on jatkossa hyödynnettävissä vedylle. Ratkaisu edistää paikallista biokaasun tuotantoa laajalla alueella ja nopeuttaa mahdollisuuksia hyödyntää vetyä liikennepolttoaineena. Lisäksi pohjois-eteläsuuntaisten ratayhteyksien välityskykyä kannattaa parantaa rakentamalla kaksoisraideosuuksia tavara- ja henkilöliikenteen sujuvuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi.

Kunnioitavasti

Matti Mannonen
Johtaja, teknologinen edelläkävijyys
matti.mannonen@teknologiateollisuus.fi
040-5447047